



TEKNOLOGIYA TA'LIM O'QUV REJASIGA KIRITILGAN FANLARNI O'QITISHDA FANLARARO BOG'LANISHDAN FOYDALANISH

*Ilmiy rahbari: B.Karimov
Usmonova Shaxloxon Norqo'zi qizi
Farg'ona davlat universiteti
"Texnologik ta'lim" kafedrasida magistri*

Annotatsiya. O'quvchilarga qator ilg'or yo'nalishlar qatorida texnologiya talim o'quv rejasiga kiritilgan fanlarni o'qitishda fanlararo bog'lanishdardan foydalanib o'qitish. Ushbu maqolada texnologik ta'lim yo'nalishi darslariga tabiiy fanlar va bir qator boshqa yo'nalishdagi fanlararo bog'lanishni o'zni qanchalik muhim ahamiyatga ega ekanligi bayon etiladi.

Kalit so'zlar: Integratsiya, pedagogika, psixologiya, metodika, bog'lanish, tadqiqot, uzviylik.

Annotation. Teaching students using interdisciplinary links in the teaching of subjects included in the curriculum of technology education among a number of advanced courses. In this article, the lessons of the course of technological education include natural sciences and a number of other. It is explained how important the role of interdisciplinary communication in the direction is.

Keywords: Integration, pedagogy, psychology, methodology, communication, research, integrity.

KIRISH

Insoniyat XXI asr-yuksak rivojlangan texnika, axborot texnologiyalar asriga qadam qo'ydi. Bu texnologiyalarni intellektual, xar tomonlama bilimga ega bo'lgan barkamol avlodgina samarali boshqara oladi.

SHuningdek bu avlod zimmasiga, Koinotda nuqtadek bo'lgan va xayot baxsh etilgan noyob sayyora-Yer, ona zaminimizni ko'z qorachig'idek avaylab asrash, ekologik muvozanatlash, saqlash, uning moddiy—tabiiy resurslaridan oqilona, tejamkorlik bilan foydalanish, insonni ma'naviy yuksaltirish kabi global ahamiyatga molik muammolarni hal etishga hissa qo'shish ma'suliyatini anglash va amalga oshirishdek sharaflil vazifa xam yuklatilgan. Bu vazifalarni xis etadigan xar tomonlama yuksak bilimga ega bo'lgan intellektual yoshlarni tarbiyalash bugungi kunning dolzarb masalalaridan xisoblanadi.



Xozirgi davr jahon pedagogikasi yoshlarni tarbiyalashda, ularning kasb bo'yicha tor professional bilimlarni egallashlariga chek qo'yishni, uzluksiz ta'lim tizimida, jumladan, umumta'lim fanlaridan keng integrativ bilimlarga ega bo'lishlari zarurligini talab etadi.

"Integratsiya" atamasi nomi jihatdan yangi bo'lib, mazmun va moxiyati jixatdan o'zaro tarixga ega. Koinotda, jamiyatda, xayotda, turmushda va ishlab chiqarishda, ta'limda, ya'ni mikro olamdan tortib makro olamgacha integratsiya muhim ahamiyat kasb etadi. Integratsiya-juda keng ma'nodagi tushuncha. Bugungi kunga kelib, insoniyat integratsiya jarayonining mohiyatini yaxshi anglash, uning rivojlantiruvchi funksiyalarini amalda qo'llay olish natijasidagina sayyoramizdagi muhim ekologik muammolarini hal qila olish, hayotni saqlab qolishi mumkinligini anglagan xolda, unga ehtiyoj zarurligini sezmoqda. Bu muammolarni hal qilishda, ayniqsa, pedagogikaning, ta'limdagi integratsiya jarayonining muhimligini ko'pchilik mamlakat olimlari tomonidan tahlil qilinmoqda.

Integratsiyaning ta'limdagi nazariy va amaliy jihatdan muhimligi juda qadimdan ma'lum. Aslida "integratsiya" so'zi lug'atda lotincha "tegragrac" so'zidan olingan bo'lib, qayta qurish, tiklash, to'ldirish ("integr"— to'liq, butun, yaxlit) degan ma'noni anglatadi. Xususan Qo'shchanov M.K., Akobirov S.T., Adxamova N.A va b. "Ruscha o'zbekcha lug'at"ida (1983) "integratsiya" - bog'langan xolda rivojlantirish, "integririvat — bir butun qilib birlashtirmoq, yaxlit xolga keltirmoq— deb bayon qilingan. Binobarin integratsiya deganda, aloxida elementlarini yig'ib. ularni birlashtirish, yaxlit xolga keltirish deb tushunish mumkin. SHuningdek, ko'pchilik olim va metodistlar integratsiya muammosining mazmun moxiyatini aniqlash bo'yicha fikr berganlar. Hozirgi kunda "integratsiya" tushunchasining aniq ta'rifi, metodik adabiyotlarda, bu muammo bo'yicha shug'ullangan olimlar tomonidan bir —biriga yaqin bo'lgan ta'riflarda berilgan.

L.N.Bakareva "integratsiya" tushunchasini shunga o'xshash talqin qiladi. U integratsiyaning fanlarni aloqasi va yaqinlashishi sifatida ochib beradi. "Integratsiya-fanlararo aloqa, o'qitishni yangi sifat darajaga ko'taruvchi, ya'ni bir butun "bilimlar monoliti" ni yaratishga imkon beruvchi vosita" deb ta'rif beradi.

Texnologiya ta'limi mashg'ulotlarini o'zaro va boshqa fanlar bilan bog'lab o'tish haqida uslubiy tavsiyalar Har bir mavzu mazmunini yoritishda uning mohiyatini o'quvchilar



tomonidan chuqur, ilmiy asoslangan holda tasavvur etishlari, vaqtdan umumli foydalanish, nazariy bilimlarini amalda, hayotga va ishlab chiqarishga qo'llash imkoniyatlarini keng yoritish, ularning politexnik tushunchalarini kengaytirish maqsadida o'qituvchi tomonidan tuziladi hamda u kalendar mavzuli rejada o'z ifodasini topadi.

Tabiiy ilmiy turkumdagi fanlarning o'zaro bog'liqlik rejasi. Bu hujjatda mehnat ta'limi, fizika, matematika, kimyo, chizmachilik va boshqa fanlarning o'zaro bog'lanishi ochib beriladi. Mavzu o'rganishga kirishilganda o'quv materialining fizika, matematika, kimyo, chizmachilik va hakozi fanlardan o'quvchilar olgan bilimni yetkazishga xarakat qilmaydi. O'qituvchi suxbat o'tkazish yo'li bilan o'quvchilarning bu soxadagi bilimlarini qanday o'rganganliklarini aniqlaydi va ana shu fanlardan olgan bilimlar asosida ularga ishlov berilayotgan metallarning tuzilishi va kirish jarayonini tushuntirib boriladi.

Tabiiy va ilmiy turkumdagi fanlar				
Mehnat ta'limi	Fizika	Matematika	Kimyo	Chizmachilik
Kesish jarayoni va kesuvchi asbob, uning geometriyasi: qirqindi hosil bo'lish jarayoni to'g'risidagi umumiy tushuncha kesish tezligi, asbobning chidamliligi.	Qattiq jisimning hossalari	To'g'ri chiziq va tekisliklarning fazodegi o'rni.	Eritmalar emulsiyalar, mineral moylar, hayfon yog'lari surib sovitish	Qirqimlardegi kesimlar

ТЕХНОЛОГИЯ ВА РАСМ

Mehnat darclarda rasmlarning tutgan o'rni nihoyat kattadir, chunki birorta detal yoki buyumni yasashdan avval uning rasmi yoki eskizi chiziladi va o'quvchilarga ko'rsatiladi. O'quvchilar ham ana shu rasmlarni daftariga ko'chirib chizib oladilar. O'quvchilar ana shu rasmlar orqali o'sha detal yoki buyum to'g'risida tasavvur hosil qiladilar. Ko'rinib turibdiki, bu erda o'quvchilarda har xil rasmlar chizish malakasi ham shakllana boradi. Lekin tajribalardan ma'lumki, rasm chizish oson ish emas. Ko'pgina o'quvchilar rasm chizishga oid etarli ma'lumot va malakaga ega bo'lmaganliklaridan bu ishni bajarishda qiyinchiliklarga duch keladilar. hakida ham tushuncha berib borishga to'g'ri keladi.



TEKNOLOGIYA VA MATEMATIKA

Mehnat ta'limi darslarida o'quvchilarga to'g'ri burchak, perpendikulyar va parallel chiziqlar, to'g'ri burchakli uchburchak va to'g'ri to'rtburchak kabi shakllarni hosil qilishga oid tushunchalar zarur bo'ladi. Bularidan tashqari, o'quvchilar mehnat darslarida simmetriya o'qi, shakllarni simmetrik chizish, aylana, urinmalar otkazish chizg'ich, go'nya, transportir, burchak o'lchagich, sirkul kabi turli asboblarda detal yoki buyumlarning burchaklarini, yoy markazlarini, to'g'ri va egri chiziqli boshqa o'lchamlarini aniqlashlariga to'g'ri keladi. Bunday paytlarda geometriyaga oid bo'lgan ilmlar zarur bo'ladi. Binobarin, maktab geometriya kursida chizish va o'lchash qurollaridan foydalanish, yuzalarni almashtirish kabi ishlarni bajarishda katta imkoniyatlar bor. Vazifa shulardan mehnat darslarida o'rinli foydalanishdan iborat. SHuningdek, berilgan buyumlarning uzunligi, eni, balandliga, yuzasi, hajmi kabi turli o'lchamlarni aniqlash, qancha material vaqt sarf bo'lishini hisoblash kabi ishlarni bajarishda esa arifmetikaga oid bilimlar zarurdir.

TEKNOLOGIYA VA JISMONIY TARBIYA

Ma'lumki, mehnat ta'limi darslarining asosiy qismi amaliy mashg'ulotlardan iborat. SHu sababli o'quvchilarning amaliy mashg'ulotlarda charchab qolmasliklari ko'p jihatdan ularning jismoniy chiniqishlariga bog'liqdir. Bundan mehnat va jismoniy tarbiya mashg'ulotlarini o'zaro muvofiqlashtirish zarur degan oqilona xulosa kelib chiqadi. Binobarin, yoshlarni jismoniy tarbiyalash bilan ularni mehnatga tayyorlashning o'zaro kompleks bog'langan masalasi hal etiladi, ya'ni unda shaxsning mehnat faoliyati uchun zarur bo'lgan professional jismoniy xususiyatlari, harakat malakalari, ahlokiy-irodaviy va sotsial sifatleri shakllanadi. Xususan arralash, randalash ishlarini gimnastika, bolg'alash ishlarini boks, chamalash ishlarini mo'ljalga olish kabi mashg'ulotlarga muvofiqlashtirish mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Mirziyoyev Sh.M. —Erkin va farovon, demokratik o'zbekiston davlatini mard va oliyanob xalqimiz bilan birga quramizll mavzusidagi O'zbekiston Respublikasi prezidenti lavozimiga kirishish tantanali marosimiga bag'ishlangan Oliy Majlis palatalarining qo'shma majlisidagi nutqi.-T: —O'zbekistonll, 2016 y, 56 b
2. Mirziyoyev Sh.M. Tanqidiy tahlil, qat'iy tartib intizom va shaxsiy javobgarlik har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo'lish kerak.O'zbekiston. 2017 y.
3. Mirziyoyev Sh.M. —Buyuk kelajagimizni mard va oliyanob xalqimiz bilan birga quramizll. — Toshkent.: —O'zbekistonll, 2017. -486 b.



4. Karimov I.A. ||Barkamol avlod- O_zbekiston taraqqiyotining poydevoril, T:, —O_zbekiston||. 1997y
5. Karimov I.A. —Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch|| T: —Ma'naviyatl||, 2008y.
6. O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi vazirligi Respublika ta'lim markazi. Uzviylashtirilgan Davlat ta'lim standarti va o'quv dasturi. Mehnat ta'limi tasviriy san'at, chizmachilik, musiqa madaniyati, jismoniy tarbiY. (1-9 sinflar). Toshkent. Orginal maket —Ma'rifat - Pres|| 2010 y.290 b.
7. Tolipov.O_Q, Razzoqov D., Bobojonova Q. Umumiy o_rta ta'lim maktablarida mehnat ta'limidan Davlat ta'lim standartini amaliyotga joriy etish. Metodik qo_llanma. O_zPFITI laboratoriyasi. T.: 2000.
8. Abdullayeva Q.M. Tikuvchilik buyumlarini loyihalash va modellashtirish asoslari. T.: 2012. O'quv qo'llanma
9. Abduqodirov G'. Kasb ta'limi praktikumi .T.: 2012. O'quv qo'llan
10. Gaipova N.S. va boshqalar. Tikuvchilik texnologiyasi asoslari. T.: —Adabiyotl 2006. O'quv qo'llanma
15. Davlatov K. Mehnat va kasb ta'lim tarbiyasidan amaliy mashg_uloqlar. – Toshkent: O_qituvchi, 1995. - 206 b.
16. Ishmuhamedov R., Abduqodirov A., Pardayev A muallifligidagi Ta'limda innovatsion texnologiyalar. -T.: O_qituvchi, 2003. -189 b. 56
17. Turdikulov E.A. Fizika va ekologik ta'lim.- Toshkent:-O_qituvchi, 1992. – 280 b
18. Turdikulov E.A. Inson va havo.- Toshkent: YOzuvchi 2002. – 48 b
19. Kimyo darsligi 7-sinf
20. Fizika darsligi 7-sinf
21. SHaxmaev N.M., SHaxmaev S.N., SHodiev D.SH. Fizika 9. -M.: Prosvehenie, 1992. – 255 s.
22. <http://www.ziyonet.uz/>
23. <http://www.istedod.uz/>
24. <http://www.pedagog.uz/>